

Jan Ženka

Delokalizace zpracovatelského průmyslu Česka

- faktory, oborová struktura, regionální diferenciac

Posudek vedoucího diplomové práce

Jsem rád, že se po dlouhé době našel student, který si jako svou specializaci a téma diplomové práce zvolil problematiku průmyslu, který již v době studia začal úzce (spolu)pracovat (s) na MPO, který se nebojí metodické a teoretické složitosti a proměnlivosti spjaté se současným průmyslem, a kterého tato problematika zajímá a baví!

Autor předložené diplomové práce Jan Ženka si zvolil náročné téma delokalizace zpracovatelského průmyslu Česka. Proč náročné?

- 1) Problematika pod termínem delokalizace je v Česku nová a můžeme o ní hovořit až v souvislosti s transformací po roce 1989, spíše však až po roce 1997, kdy po etapě „české cesty transformace a privatizace“ došlo k pronikavé změně a s přílivem zahraničních investic postupně vyvstal i problém jejich „bonity“, účelu, posunu a přesunu (shift) a rozmístění, tedy i otázek přínosů a rizik delokalizace.
- 2) Zabývat se v současné době průmyslem je složité a víme, jak se geografové a studenti geografii průmyslu vyhýbají. Nejde jen o data a jejich obsahovou, teoretickou a metodickou náplň, proměnlivost a dosažitelnost, ale také o obtížnou regionální adresnost a postižitelnost vývoje v měnící se organizační, vlastnické, odvětvové a oborové struktuře. Potřebujeme geografickou alternativu k převažující ekonomické.
- 3) Třetí náročností je území Česka jako malého a nového státu na přechodu od socialismu k tržnímu kapitalismu zatíženého velkými kvalitativními deformacemi.

Protože je problematika delokalizace ekonomických aktivit v české literatuře nová a minimálně zpracovaná (s.11), věnuje Jan Ženka oprávněně téměř polovinu vlastního textu práce důkladnému propracování „povinných“ kapitol. Výstižný *Úvod* (s.10), jasně stanovené *Cíle a struktura práce* (s.11) a tři vnitřně členěné *Hypotézy* (s.12-13) předcházejí zdánlivě stručné kapitole *4. Diskuse s literaturou*. Těžištěm první poloviny práce je bezesporu kapitola *5. Teoretický rámeček* (s.19-64), kde najde čtenář definice a typologii, přístupy ke studiu, motivy a faktory delokalizace. S touto teoretickou výbavou založenou na bohaté literatuře (viz rovněž seznam literatury) formuluje diplomant kapitolu *6. Metodologie*, kde náchylnost zpracovatelského průmyslu ke spontánní delokalizaci je hodnocena na základě šesti ukazatelů lokalizační stability a v práci měřena použitím pěti odlišných přístupů.

Vlastní rozbor *lokalizační stability zpracovatelského průmyslu Česka* je proveden v kapitolách 7 (podle *oborové diferenciac* na základě komponentní analýzy šesti ukazatelů oborového a firemního přístupu s vytipováním sedmi skupin lokalizační stability), v kapitole 8 (podle *regionální diferenciac* – nejprve faktorů a pak průmyslu na úrovni starých okresů) a v kapitole 9 (podle *vývoje* – PZI, zisků investorů, faktorů, kvalitativně založené konkurenceschopnosti).

Právě rozpor mezi bodovým, areálovým a liniovým charakterem průmyslu s jeho vysokou tendencí koncentrace (metropolitní oblasti a významná průmyslová centra, pásy podél dálnic) a změn (kdy velkou roli hrají konkrétní firmy, podniky, závody) a častým používáním administrativních jednotek okresů a krajů ke srovnávání a odvozování závěrů považují za metodický problém. Jan Ženka si je toho vědom, když na s.86 z rozboru „utopených nákladů“

poukazuje na to, jak okresní úroveň ovlivňují dominantní průmyslové podniky (společnosti) – u okresu Litoměřice papírenský průmysl a cementárna, v okrese Most petrochemie, hliníkové komponenty ad. Nejruznější pořadí okresů a jejich srovnání mohou být v případě průmyslu velmi ošidná a proměnlivá. Rozmístění, fungování a proměny průmyslu (včetně delokalizace) se neřídí okresními hranicemi (ostatně kterými?)

V 10.kapitole **Závěr** (měl začínat stejně jako kapitola 8 na samostatné nové stránce) nejprve připomíná čtyři rozdílné přístupy ke studiu delokalizace ekonomických aktivit s tím, že syntéza je zatím zcela mimo možnosti ekonomické geografie. Autorem použitá metoda má evoluční charakter s důrazem na lokalizační setrvačnost zpracovatelského průmyslu a na keep-factory. Vzrůst složitosti a komplexity procesu delokalizace zpracovatelského průmyslu ve světě však bude toto pojetí modifikovat.

„Jádrem diplomové práce je statistické hodnocení lokalizační stability zpracovatelského průmyslu Česka na oborové, podnikové a okresní úrovni“ (s.135). Na jeho základě autor ověřil platnost stanovených hypotéz a konstatuje, že **hlavního cíle diplomové práce, identifikace oborů zpracovatelského průmyslu a regionů, které se vyznačují vysokou náchylností k delokalizaci výrobních aktivit do zahraničí, bylo dosaženo** a výsledky jsou obsaženy v maticích a tematických mapách. Je si však vědom, že na studium založené na interních keep-faktorech musí navázat další výzkum externích faktorů delokalizace. Na závěr závěru Jan Ženka zařazuje doporučení pro úpravy a zpřesnění pravidel pro poskytování investičních pobídek zahraničním investorům ve specifických podmínkách ČR. Je-li podle něho delokalizace nevyhnutelná a nelze jí bránit restrikcemi, pak řešením může být jen důraz na vzdělávání, inovace, sofistikovanost a příliv nových PZI.

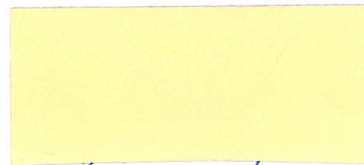
Celkové hodnocení:

Jako vedoucí diplomové práce oceňuji samostatnost a invenci Jana Ženky při zpracování diplomové práce, kterou odevzdal v předstihu. Dále vysoce hodnotím formální stránku práce (úprava, členění kapitol, tabulky, přílohy). V poněkud složitém číslování tabulek a obrázků (viz s.6-7) jsem napočítal 45 tabulek a 25 obrázků, dále 6 užitečných rámečků (měly v seznamu předcházet seznamu 16 příloh zařazených na konci práce). Do textu, který zůstal i přes fundovanost a odbornou složitost a naplněnost citacemi a odkazy na tabulky a přílohy čtivý, jsem zasahoval jen minimálně. S diplomantem jsme se při konzultacích mohli soustředit na koncepci práce, pojetí některých kapitol a na větší geografickou interpretaci výrazně ekonomické problematiky.

Předností práce je logické členění a stavba práce, dobrá provázanost kapitol, vlastní přínos autora s použitím statistických, matematických a kartografických metod, které svědčí o tom, že je rutinně ovládá.

Výhrady lze mít k rozsahu práce, který má i s přílohami cca 175 stran, ale při rádkování 1,5, u rámečků navíc s malým písmem. Vzhledem k tomu, že je tato práce „průlomová“ a přináší mnoho nového, lze jí větší rozsah, který se stává spíše pravidlem než výjimkou, odpustit. Práci doporučuji k obhajobě.

Praha, 27.května 2007

RNDr. Ludvík Kopačka, CSc.